

Klic TRIGLAVA

ETNO IV.

17. decembra 1951

ŠTEV. 83.

Dragi prijatelj!

Spet je leto naokoli. Spet bodo najine misli hitele v domovino. k mojim in tvojim. Spet se bova vračala k najinim jaslicam in dreveščem ki sva jih postavljala v domači hiši.

A božič bova praznovala v tujini. V tuji okolici, ki nama ne da ti-
ste toplote, kot sva jo prejemale od božiča doma. Drugi ljudje so oko-
li naju kot bi bili, če bi praznovala božič doma. Saj niso slabi, a raz
lika vendar je. Je tudi ni mogoče spremeniti.

Toda tudi v tujini bova postavila jaslice, drevešček, molila bova, v
mislih pa potovala v domovino pod Triglavom, kjer bova v duhu božiče =
vala s svojci.

Bo pa to ves najin božič? Ali mar ni božič nekaj, mnogo, več?

Ali ni božič praznik miru, ljubezni, odpuščanja? Bova v tem duhu
božičevala tudi midva? Bova ob božiču pozabila, kar naju je razdvajalo
in se bova spomnila, v čem naju božično oznanilo druži? Kaj ni bilo
božje Dete rojeno zame in zate, kaj ni prineslo blagovesti meni in te-
bi? Ali ni torej v tem oznanilu nekaj, kar naju bo vodilo?

Kot kristjana in Slovenca imava vendar oba mnogo skupnih zadev, ki
se naju obeh tičejo in v katerih želiva postopati kot dobra Slovenca,
kristjana, človeka. To so velike, praznične misli, ki jih tolikokrat
govoriva in tolikokrat slišiva. Toda, ali pa znava biti takšna dobra
človeka tudi drug do drugega? Znava pozabiti na sebičnost? Ko gre za
skupne in narodne koristi vsaj! Znava vsakodnevni razgovor, razpravo in
pisanje ohraniti na tisti višini, ki ne bo žalila ne tebe ne mene? Se
hočeva potegniti za tvojo in mojo čast, kadar bo napadena?

Božič ni čas, da očitava drug drugemu napake; božič je čas, da vsak
naredi obračun s seboj. Začniva oba pri sebi.

Ne? Bova še naprej živela kot sva doslej? Bova še vedno prepričana
da imava vsak zase vedno v vsem prav? Bova še naprej drug drugega sum
ničila, jemala dobro ime?

Kakšen božič bo to? Božič sovraštva, božič sumničenja, sebičnosti, gr
dih misli. To bi ne bil božič!

Tolikokrat so bile ponavljane besede: "...in mir ljudem na zemlji,
ki so blage volje", da nama včasih zvene brez pomena. Takrat božičuje=
va sicer hrupno in prešerno, a srce je prazno. Pa vendar moreva tudi v
hladni tujini dojeti toplino božiča. Praznik je v nas samih. Če hoče=
va, bo božje Dete rojeno tudi v najinih srcih. Preželo naju bo, preže
lo vse najino delo, govor, razpravljanje in pisanje. Velik praznik bo
in besede ne bodo le prazne besede. Kot prerrojene bodo izražale globo
ke misli in iskrene občutke. Dejanja jih ne bodo postavljala na laž.
Praznik bo minil, a dobra volja nama bo ostala.

VESEL BOŽIČ!

NADŠKOF STEPINAC

Nadžkofa Stepinca so končno izpustili. Očividno se je Tito spet hotel malo prikupiti na Zapadu in pokazati svoje poboljšanje. K sreči je zapadni pojem pravice različen od komunističnega. Če je bil nadškof kriv, cesar je bil obtožen, potem bi moral sedeti vseh šestnajst let. Če je bil nedolžen, bi sploh ne smel biti v ječi. Ko je Tito nadškofa izpustil, je sam priznal, da je obsodba dvomljive vrednosti. Sam se je torej obsodil zaradi krivičnega zapora.

Nedvomno so ustaški gnusna pojava. Nedvomno je več duhovnikov z njimi imelo zveze. V besu do vsega ustaškega se zaletе nekateri emigranti do nasprotne skrajnosti; tudi o nadškofu so v emigraciji izražali dvome in uživali, da sedi v ječi, saj je vendar kriv nedolžne srbske krvi... Če vse drugo pustimo pri strani, si je treba zapomniti, da je bilo sojenje nadškofu nepravičen komunističen postopek, kjer obramba sploh ni bila mogoča. Namesto vsega drugega pa navedemo liberalni Manchester Guardian: "Po mnenju dobro poučenih sodnikov nadškof ni bil eden od njih" - namreč eden od duhovnikov, ki so "podpirali medvojni ustaški režim, ki je bil tako odvratna diktatura, da se je odražal celo v Hitlerjevi Evropi."

Nadžkof Stepinac je rešen zapora, toda bivati sme le v rojstnem kraju Krasiću. Ob tem je dobro pripomnil westminsterski nadškof kardinal Griffin, da pozdravljamo sicer izpust iz zapora, toda nezadovoljivi so pogoji, ki pomenijo, da bi nadškof zakrivil kak prestop. Ljudje, ki ljubijo svobodo in so zanikavali nadškofovo krivdo, pričakujejo dne, ko bo spet vršil nadškofovsko službo v Zagrebu.

PARIŠKA POSLANICA

Razumljivo je, da je poslanica pariških časnikarjev, o kateri poročamo na naslednji strani, povzročila val ogorčenja med emigracijo, ki miselno še daleč ni pripravljena na politično delo take vrste. Emigranti, ki na Titov problem še vedno gledajo kotbje stal v odnosu do Zapada pred junijem 1948, težko doumejo, da moramo celotno naše politično postopanje prilagoditi novim razmeram in novim potrebam. "Proti Titu za vsako ceno in v vsem" je danes parola, ki je ne bo voljan poslušati prav noben državnik na Zapadu. Na drugačen način in z drugačnim tonom si je treba prizadevati, da bo Zapad ubiral pravo pot, ki bo - razumljivo - utegnila biti mnogo daljša, kot bi sicer mogla biti v ugodnejših razmerah.

Ob pomanjkanju sistematičnega narodno-osvobodilnega dela celokupne s-h-s emigracije, ki bi se sicer mogla avtoritativneje postaviti v obrambo "ponižanih in razžaljenih" v Jugoslaviji, je pariška federacija pač v dobri veri izbrala priložnost, da v glavnem dobrodušne, vendar dokaj naivne, zapadne "mirodelce" opozori na politične zapornike v Jugoslaviji. Težko je soditi, v koliko je tak apel uspel, kot je težko ugotavljati uspeh vsake poslanice ali spomenice, poslani kamorkoli na Zapadu. Vplivanje na javno mnenje ni stvar enega dneva ali noči, ampak za deva trdega, vztrajnega, širokopoteznega, budnega in sistematičnega neprekinjenega dela skozi dolgo dobo. Da se je pri tem treba posluževati vseh mogočih prilik in biti kar se le da iznajdljiv, ni treba poudarjati. Da tudi nasprotnik določa taktiko je, žal, treba jemati v poštev, četudi ne smemo odstopiti od moralnih principov, sicer borba izgubi svoj idealni smisel.

Nimamo sicer posebnih simpatij do pariških stanovskih tovarišev, ki so na splošno v federaciji pokazali kaj malo delavnosti, a nimamo razloga sumiti še manj pa sklepati, da so ob vsem imeli skrite in nepoštene namene.

Zdi se nam, da bi morali uvod in zaključek skrbneje pripraviti in da so vznešene besede prav tam povzročile hudo kri - ne brez razloga. Lahko se zamislimo ob razburljivosti in nerazsodnosti nekaterih begunskih listov.

KLIC TRIGLAVA

53, Bucks Hill, Chapel End
Nuneaton, Warwickshire

Izhaja 1. in 3. ponedeljek v mesecu.

BEGUNSKA POSLANICA ZAGREBSKEMU KONGRESU

London, 12. decembra. - Poročilo našega dopisnika.

Mednarodnemu mirovniemu kongresu, ki se je vršil koncem meseca oktobra v Zagrebu (gl. Klic Triglava št. 80.) je poslala pozdrav tudi pariška Federacija demokratičnih novinarjev narodov Jugoslavije. Ta poslanica je po objavi povzročila ostre proteste jugoslovanskega begunskega tiska.

"Mednarodnemu kongresu za mir, Zagreb"

Poslanica uvodoma pozdravlja kongres "v nadi, da bo njegovo delo pomagalo razkrinkati kominformistični mirovni kongres, ki ga je organizirala Moskva" in ki služi imperializmu Kremlja.

"Nova smer zunanje politike Jugoslavije po razkolu z Moskvo dviga upanje, da bo naša domovina kmalu pristopila k temeljiti reviziji svoje notranje politike z namenom, da bodo odstranjeni vsi sledovi slabega vpliva sovjetskega režima v Jugoslaviji, zlasti v pogledu človeških pravic, javnih svoboščin in neodvisnosti sodstva, ki so neobhodno potrebne osnove za vzpostavitev notranjega miru. To so prav tako narodom dragocene kot jim je dragocen zunanji mir. V tem pogledu bi splošna amnestija vseh političnih obsojencev v Jugoslaviji samo potrdila obsodbo, ki jo je izrekel g. Ranković, minister zvezne vlade Jugoslavije, proti številnim aretacijam in obsodbam, izvršenim v naši domovini samovoljno. Jugoslavija bi imela mnogo več avtoritete, da postane prvak miru v Srednji in Balkanski Evropi, imela bi mnogo več stvarne sile, da se upre morebitni napadalnosti moskovskih satelitov, če bi bila na znotraj pomirjena, prežeta s pravimi demokratičnimi svoboščinami, naslanjajoč se na zaupanje svojih narodov."

Poslanica nato poziva kongres, da ožigosa moskovske provokacije na mejah Jugoslavije.

"V tem duhu želi naša Federacija iz vsega srca uspeh pri delu Mednarodnega mirovnega kongresa v Zagrebu, ki je manifestacija svobodnih ljudi v korist miru med narodi in svobode ljudi in narodov, dveh nedeljivih vrednosti".

Poleg te poslanice je bila francoskim novinarjem izročena tudi konkretna spomenica, ki obširnejše obravnava situacijo v Jugoslaviji ter v podkrepitev citira tudi uvodnik "Manchester Guardians" iz letošnjega januarja. Navedbe v tej dodatni spomenici so jasne in za režim maršala Tita obtožujoče.

Uprava Federacije v Parizu

Po informacijah, ki jih imam iz Pariza, je bil glavni namen zgornje poslanice, opozoriti zagrebške kongresnike-tujce na politične zapornike v Jugoslaviji.

Uprava federacije je imela namreč možnost, da preko podpredsednika g. Purića dostavi takšno poslanico raznim francoskim novinarjem, ki so potovali na kongres v Zagreb. Naši novinarji so bili mnenja, da bo poslanica dosegla svoj glavni namen, če bo na kongresu prečitana; s tem bodo ne samo tamkajšnji tuji kongresniki opozorjeni na stanje v Jugoslaviji, ampak bodo imeli tudi možnost več se zanimati za navedeno stanje in kasneje točneje poročati svojim sonarodnjakom.

Vendar pa je stala uprava federacije pred neprijetno izbiro: da izde la poslanico tako kot ji je vsebina "ležala na srcu" in da s tem riskira, da bi poslanica bila izvržena iz dnevnega reda od jugoslovanskih komunističnih kongresnikov, češ da se vtika v "notranje zadeve Jugoslavije" ali pa da uprava besedilo kar se le da prilagodi tako, da ne bo vzroka, da se poslanica ne bi prečitala.

Kot je videti iz vsebine, je besedilo zelo umerjeno - v ostrem nasprotju z dodatno spomenico - in na uvodu in zaključku podprto z zelo vpljudnimi priložnostnimi frazami, ki pa morda gredo predaleč.

Kot sem poučen, so francoski novinarji v Zagrebu dosegli, da je bila poslanica prečitana na kongresu (ne pa dodatna spomenica, kar tudi ni bilo predvidevati niti za to francoski novinarji niso bili naprošeni). Prečital jo je ravnatelj nekega pariškega lista. Tako je poslanica dosegla svoj namen, da je mirovni kongres slišal o političnih zapornikih v Jugoslaviji.

Poslanica pa je bila kmalu deležna emigrantske kritike.

"Novo izdajstvo"

Pod tem naslovom prinaša dušanovska "Srbska borba" oster napad na novinarsko poslanico. Najprej ugotavlja, da so neki "političari" že ne = kaj časa širili vesti o zbiranju politikov "ki se niso izkazali kot brez kompromisni antititovci". Zdaj se vidí, zaključuje Srbska Borba, da je bi lo širjenje teh vesti načrtno, da se tako pripravi razpoloženje za kas = nejšo konkretno akcijo. In s to akcijo je zdaj začela novinarska federa = cija, ki pa je sicer "poznana po svojem sistematičnem protisrbskem delo = vanju".

Celotni komentar k poslanici je pisan v duhu, da je treba vedno, ob vseh prilikah, v vsem nastopati proti Titu za vsako čeno. Komentar vse = buje več zlonamernih insinucij.

Živko Topalović

se je v svojem "Sindikalistu" obširno razpisal o poslanici. Omenja, da je sam član uprave novinarske federacije, a da ga ni bilo na seji, ko je bila poslanica izglasovana. G. Topalović pripisuje poslanici politični pomen, saj so jo podpisali novinarji, ki pripadajo različnim s-h-s politi = čnim strankam. Strinja se s političnim - srednjim - delom poslanice.

Toda izraža pomisleke, da se takšna poslanica pošilja preko kurirja v Zagreb. "Bil bi za to, da se vse to javno izrazi v proglasu, ki bi ga na = slovili javnosti in kongresnikom v Zagrebu. Od onih sto tujcev, ki so se zbrali v Zagrebu, niso vsi agenti in sestradanci, ki bi se nahranili na račun znoja jugoslovanskih delavcev in kmetov. Večina udeležencev so bi li možje in žene, ki počteno verjamejo, da se komunistična diktatura v Jugoslaviji razvija v nek socialno-demokratski režim. Prepričani so, da je treba priti do jugoslovanskih diktatorjev iskreno, dati jim je treba prijateljskih nasvetov in jih uravnati na pravo pot. Tem ljudem manjka polnega obvestila o Jugoslaviji; tega pa niso mogli dobiti tudi iz te poslanice ne". Dodaja, da bi bilo treba poslanico dopolniti, da tako Ti = tovci kot Stalinisti manevrirajo in taktizirajo z edinim namenom: "pre = broditati mednarodne težkoče in obdržati nezmanjšano izključno diktator = sko oblast". G. Topalović zaključuje, da bi moralo biti v poslanici pod = črtano, da se komunistična diktatura ne bo mogla braniti proti stalini = stični, kakor se tudi "kraljevska diktatura od 1929 do 1941" ni osposo = bila za borbo proti hitlerizmu.

Imam vtis, da g. Topalović ne pozna dodatnega memoranduma.

"Nepremišljeno dejanje"

To je naslov komentarja v pariški "Naši reči", ki odklanja poslanico v celoti kot delo "tragikomčnih šaljivcev" (novinarjev Jugoslavije), "ki izražajo nado da bo 'g. Ranković' ljubezniv, da bo podaril 'občo poli = tično amnestijo?'. List dalje insinuira, da ti "lahkomiselni tvorci te ga apela zaupajo v darežljivost jugoslovanskega ministra policije, ker jim je verjetno dovolj emigrantskega posedanja po pariških kavarnah..." List zaključuje s predvidevanjem, da je to dejanje "bolnih ambicij in sumljivih računov gotovih ljudi, katerim ni to, na žalost, niti prvo niti poslednje nepremišljeno dejanje".

Ako je Naša reč že odklonila tak način političnega dela, kot ga je o = pravila poslanica, bi mogla ob tem pokazati vsaj več smisla. Na ton take poslanice. Četudi komunističnih ministrov, ljudi vendar ni mogoče tituli = rati z "banditi" ali "lopovi". Pismo, ki bi se posluževalo moskovskih re = ceptov (in do 1948, žal, tudi jugoslovanskih titovskih), najbrž pri zapad = nih vzgojenih ljudeh ni bi želo uspehov... Morda kje drugod.

"Neuspelo potezo"

imenuje republikanska "Slobodna Tribuna" - novinarsko poslanico. Obso = ja jo, ker da ni na mestu pošiljati takšne memorandume kongresu, v kate = rem igra glavno vlogo jugoslovanski politbiro. "Mir je funkcija Svobo = de, ne pa totalitarizma, pa naj bo ta stalinistični, titistični ali kate = rekoli barve in imena že". Mesto za takšne spomenice in poslanice je Organizacija Združenih narodov (kaj tam ni titovcev?), vlade demokra = tičnih sil in demokratične ustanove na Zapadu.

"Slobodna Tribuna" običajno zavzema dokaj radikalno stališče v zve = zi z emigrantsko politiko v pogledu Tita in Zapada. Zato me je odkloni = tev novinarske taktične poteze presenetila.

POPOTNIK O TITU BREZ ZAMENE

(Poročilo iz Manchestra)

Belo oblečene deklice v procesiji mimo ljubljanskega Marijanišča so me pozdravile s platna kot prva slika, ko sem z malo zamudo prišel na predavanje g. Bernarda Newmana o Titovi Jugoslaviji. Slika je bila še predvojnja, toda danes ni versko življenje v Sloveniji nič manj goreče, je rekel predavatelj. Potem se je pomikal preko pokrajin Jugoslavije proti vzhodu in jugu in ob opisovanju dežele slikal časovno ozadje sedanje Titove države.

Če poznaš množino knjig, popotnih, razpravljajočih in romanov, ki jih je napisal g. Newman, se ne čudiš ne gladki zgovornosti ne dokajšnjemu značaju, ki sta se očitovala v predavanju in žela ob koncu zaslužno toplo ploskanje. Tito je privlačen predmet predavanja. Poslušalci so bili deležni značilnega povprečnega angleškega mnenja. G. Newmanu je treba priznati poštenost ob prikazovanju dogodkov, ki so Tita privedli na oblast. Ni bila to enostavna borba proti okupatorju, temveč vrsta državljanskih vojn. Pokazal je slika spomenika 600 moškim iz ene vasi, ki so jih pobili Ustaši. Nedića je označil za srbskega Pétaina. Mihailovića je prikazal tako, da bi mu pritržil najbolj navdušen četnik. Komunistov ni še nikjer bilo, ko se je ta že dvignil proti Nemcem, a je kasneje zaradi nečloveških represalij zmanjšal dejavnost v dogovoru z angleškim štabom. Tukaj v Angliji so bili kasneje poučeni predvsem o Titu, vendar je treba poznati vso resnico. Ne tako kot je storil v Ameriki Louis Adamic, ki je objavil le gornji Titov del lepaka, kjer so Nemci razpisovali nagrado tako na glavo Tita kot Mihailovića. (Pri tem smo videli skioptično sliko najprej Adamičevega članka in potem celega lepaka.) Vendar je Tito pobil več Nemcev, kar je bilo takrat za Angleže predvsem važno in prišlo je do paradoksa, da je konservativni ministrski predsednik Churchill pomagal na oblast komunistu - je zaključil predavatelj.

Ob koncu vojne je Jugoslavija - po njegovem - potrebovala močne roke in prebivalci so si jo tudi želeli. Taka je bila zmeda in nered v deželi. Tito je nudil urejenost. Poleg tega je igral jugoslovansko karto in prinašal rešitev nacionalnega vprašanja Jugoslavije - v nasprotju s predvsem Srbom Mihailovićem. - S tem smo zapustili bosanske hribe, kjer se je v veliki meri odigravalo zelo žalostno poglavje jugoslovanske zgodovine. G. Newman je stresel nekaj smešnic o Črnogorcih, nakazal, da je imel Tito pri njih dokajšnjo oporo in omenil medvojno razkosanje Jugoslavije. V zvezi z Italijani se je domislil Trsta, o katerem se je v Angliji že mnogo pisalo. Njegov nasvet za angleško politiko je bil, naj Trst pusti čim bolj pri miru. Lepega dne, ne jutri, pač pa morda čez pet let se bodo Jugoslovani in Italijani brez drezanja dogovorili - in njihov sporazum je za Trst predvsem pomemben. - Spet smo skočili nazaj v Črno goro in videli slike obsežnih novih zgradb za državne urade. To je ena velikih napak Titovega rešima, je izjavil predavatelj. Vsak četrti Jugosloven je državni uradnik. Birokracija pritiska z veliko težo na gospodarstvo.

Revščina in nizna življenjska raven - to je glavni problem Jugoslavije po predavateljevem mnenju. Videli smo slike obupnih zgradb - hiš in koč iz Bosne, Srbije in Macedonije. Videli smo tržne slike iz tistih krajev: kmetje v narodnih nošah, tudi v narodnih cunjah, v opankah ali bosi, s silnimi brki in v vrečastih hlačah, vodeči obložene konjiče ali čepeči na tleh, prodajajoči zelenjavo, ki se namaka v jarku, da bi ostala sveža. Tisti jarek, ki teče po sredi ceste, je edina kanalizacija cele vasi, je pojasnil. Revščina. Videli smo hribe, ki pokrivajo velik del države, nerodovitno kamenje, kjer pomeni njiva v velikosti dvanajsetne veliko premoženje. Slišali smo o izseljevanju preko morja.

Tega vprašanja revščine se je Tito krepko lotil - je rekel g. Newman. Edina rešitev je dviganje industrije. Treba je priznati, da se je začelo že pred vojno, toda Tito ga je pospešil z vso silo. Zelo ga je prizadel prelom z Moskvo, ki mu je ustavil dobavo strojev iz satelitskih držav.

V Jugoslaviji je silno pomanjkanje vseh dobrin. Skoraj ničesar ne moreš kupiti. S starimi hlačami, v katerih je g. Newman jahal na muli, je

razveselil kupca, ko mu jih je prodal za £ 20. V Ljubljani je velika trgovina razkazovala v veliki izloži en sam samcat dežni plašč, ki je bil videti, kot da bi ga izrezali iz stare odeje. Cena £ 80. V Beogradu je srečal angleško parlamentarno delegacijo. Ni hotel imeti mnogo posla z njo, ker bi potem padel v uradne sprejeme in gostije in ne bi videl dežele. Poslanci so bili strokovnjaki. Dva od delegacije sta mislila, da sta nekje ob Baltiku. Pa ga je eden vprašal, zakaj je nosač tako gledal ko mu je kot napitnino dal zavojček britvic. G. Newman mu je pojasnil, da so bile britvice vredne partedenske mošve plače.

Tito še nikoli ni bil tako na koncu moči kot ob lanski suši. Pravilna je politika Zapada, da mu daje podporo - je bilo mnenje g. Newmana. Kaj ti po njegovem nima pomena govoriti o padcu Tita, če ni zamene zanj. Edino Kominform bi se mogla okoristiti. Kralj Peter ni vreden besedi, - je izvajal - politiki starih strank so do kraja diskreditirani; ni druge izbere kot Tito.

Tudi je pravilno, - po njegovem, - da Zapad Titu ne stavlja pogojev, ko mu daje pomoč. Primerjal je Angleže, če bi USA ob Marshallovi pomoči namignila, da ne vidi rada laburistične vlade, češ, naj jo odstavijo, pa bodo deležni dolarjev. Najbolj zagrizen konservativec bi se postavil po robu. - Če Titu in času prepuste, da delujeta po svoje, bo izboljšanje prišlo. Jugoslovanski komunisti imajo presenetljive misli. Poslušal je enega, ko je na dolgo in široko razlagal, da jim je cilj "čim večje dobro za čim več ljudi". Tudi oče g. Newmana je podobno govoril, a je bil libe ralec. - Pritisk v Jugoslaviji je nekoliko popustil. Ljudje si upajo do kaj zabavljati in celo šaliti na račun režima.

V zaostalih pokrajinah, kot je Macedonija, so kmečke zadruge naraven pojav. Režim je v teh krajih mnogo izboljšal. - Pri vsem moramo imeti v mislih, da Tito pride in gre, a jugoslovanski ljudje ostanejo, je zaključil g. Newman.

Odhajal sem slabe volje. Mučila me je misel, da za Tita res ni pripravljene zamene in upirala se mi je ostudna razlaga, da je komunistična diktatura pač nujno zlo.

Angleži se dajejo o Jugoslaviji

Ob predavanju gđc. Honor Tracy o Jugoslaviji (gl. "O Titu v BBC" v št. 81) se je razvilo zanimivo razpravljanje v stolpcih "Listenerja", BBCjevega tednika. Prvi se je oglasil nekdo, ki bi rad podaljšal vizo za Jugoslavijo in je zato ostal anonimen. Čas je, da je nekdo razbil sliko, ki jo podajajo o Jugoslaviji površni dopisniki - pravi in nadakjuje z nekaterimi krepkimi ugotovitvami, kjer se mu je zdela časnikarka preveč laskava. Potem se je oglasil stari profesor H.N. Brailsford, ki je pred letom prebil dva meseca v Jugoslaviji in napisal hvalo režimu v nek angleški tednik in nek dnevnik. Presenečen in navdušen je bil nad razvojem, ki ga je opazil v Macedoniji. Preje jo je bil obiskal za časa balkanskih vojn pred 40 leti. Obenem je nek Irec stresal jezo nad nehvaležno in objestno časnikarka. Seveda je v Jugoslaviji trpljenje, krutost in nezadovoljstvo, piše, toda tudi najbolje poučeni nimajo pravice očitati tej državi. - Naslednjič si ga je privoščil drug Irec. Ne smete misliti, piše, da je prijatelj hote priznal neprijetnosti Jugoslavije, kajti je dober prijatelj Jugoslavije (če že ne nesrečnih Jugoslovanov). Bilo je le mimogrede. V srcu iskrenega idealista pomeni le eno: če bi ga za prli zaradi politike in bi bila žena nagnana, hiša požgana in prijate = lji likvidirani, pa bi kak novinar oznanil zatiranje, bi se jezil nad njegovo nesramnostjo. Potem bi gledal skozi rešetke po zatirani deželi, sijoč od zadovoljstva, kajti kaj je vse človeško trpljenje ob revoluciji v primeri z bodočim rajem! Res - mu zbadljivo pritrđi - gđc. Tracy je bila nesramna, ker je govorila o ljudeh namesto o idejah in idealih.

Pendreki ljubljanske milice

"Uvedba gumijevk je za uvedbo obveznega nošenja številčk na ovratnikih že druga novost, ki jo je bilo mogoče zaslediti zadnje čase pri o = premi pripadnikov Ljudske milice; ne pomeni pa pravzaprav ničesar novega in nesprijemljivega, saj nosijo številke in gumijevke varnostni organi v vseh kulturnejših državah." Tako Slovenski poročevalec. Pendreki so izzvali "precejšnja razpravljanja". Potreben je bil dolg članek.

OBRAMBA JUGOSLAVIJE

Kako naj bo opremljena jugoslovanska vojska po pogodbi med Titom in USA? - Obtem vprašanju razpravlja vojaški dopisnik "Manchester Guardian", ki je obiskal Beograd.

Že pred to pogodbo (gl. KT 81.) so Amerikanci kajpada pošiljali živež in obleko. In Angleži so poslali nekaj nujne vojaške opreme, med drugim lovske bombnike - čeprav o tem ni bilo glasu. Vprašanje je bodoča pomoč. Ali naj bo teška oprema, kot tanki in težji topovi, ali v glavnem lahka oprema? Tito je javno zahteval teško oborožitev. Toda če bi mu jo dali, bi utegnilo pomeniti zanj težak poraz. Kajti Titova vojska je zrasla kot partizanska sila. O moderni vojni na odprtem zemljišču nima pojma. Če bi ji dali težko orožje, bi se najbrže skušala postaviti v bran napadalcem v Donavski nižini in v enem tednu bi verjetno bila uničena. Če pa se v začetku zateče v hribe na zahodu in jugu, bi mogla zadrževati močnega sovražnika dolgo časa. Močne napadalce bi misel na borbe v hribih mogla zastrašiti, a opogumila bi jih možnost hitre zmage v nižini.

Jugoslovanski vojaki izgledajo obupno, če bi jih presojal kak gardni narednik. Toda dobro so izveščani za delo lahkih pešcev. Ni verjetno, da bi jih bilo mogoče v kratkem času navaditi na rokovanje s stroji. Mnogi vojaki se niso še nikoli vozili s kolesom, kaj šele z avtom. Nikjer ni potrebnih spretnih mehanikov. Potem je pereče vprašanje poveljstva. Vsi Titovi generali so bili partizani, nobeden nima izkušnje z velikimi vojskami in nobeden nima pojma o oklopnem vojskovanju. Če bi dobili tanke, bi si hitro domisljali, da so mojstri in bi trpeli v borbi z izkušenim nasprotnikom. Vsekakor je za Jugoslovane teško, da se v naprej odrečejo najrodovitnejših predelov in prestolnice, toda izbira je le pogubna bitka v nižini.

Sedanjo moč armade naznačujejo kot "več kot 30 divizij". Divizije so verjetno po velikosti bližje angleškim brigadam. Če bi hoteli mehanizirati večji del teh sil, bi USA teško dale potrebno opremo, ne da bi trpele oboroževanje zapadne Evrope, in še bi taka vojska bila komaj zadostna za borbo v nižini. Toda v hribih bi mogla biti silovita. Njeno oporišče bi bili hribi Bosne in Črne gore, kakor je bilo med zadnjo vojno, razen v najhujših obdobjih. Tam ima oporišče tudi letalstvo. Zvezo z Grčijo in Italijo bi bilo mogoče obdržati. Na severu, v slovenskih hribih, bi bilo mogoče preprečiti sovražni pohod skozi ljubljansko odprtino v Italijo. S sebičnega Zapadnega gledišča je največja usluga, ki jo more napraviti Jugoslavija, prav obramba teh hribov in zapora prehodov.

Toda pomoč bo morala vsekakor dati Titu možnost, da obrani čimvečji del svoje države. V Washingtonu se bodo morali truditi, da prepričajo Jugoslovane, naj vzamejo najboljšo lahko opremo.

Kmalu bodo odkrili Ameriko

V Jugoslaviji pripravljajo proračunske osnutke za prihodnje leto. Titovcem se zde nekaj novega in posebnega in jih razlagajo na debelo. Kajti ljudski odboji bodo v svojem delu jih proračunih zdaj precej samosvojni, kar bo onemogočilo "birokratski centralizem", so ugotovili. Industrije bodo razpolagale z večjim delom svojih dohodkov in zdaj bo le manjši del pobrala država. - Ko gospodarstveniki, ki jim je Marx zapiral pogled, hodijo po starih poteh, so prepričani, da odkrivajo nove zemlje.

Pravoslavni metropolit Josip

je bil izpuščen iz pripora v samostanu kakih 14 dni pred izpustom nadškofa Stepinca. Niso mu dovolili povratka v Skoplje.

Spremembe v upravi

V začetku oktobra so bile izvršene velike spremembe v zvezni vladi Jugoslavije. Izpadel je minister F. Leskošek, ki je čez dva dni postal spet minister slovenske vlade in predsednik sveta za industrijo. Zanimivo je, da so ob tej priliki bili izmenjani prav vsi "direktorji" glavnih direktcij, ki spadajo pod Leskovškovo pristojnost. Dosedanji direktorji so bili sami stari partizinci (Popit, Janhuba, Dolinšek, Brejco Greif, Bole, Bizjak). Na njihova mesta so prišli sami inženirji: Perhac, Zebovnik, Vehovar, Modic, Budina ter manj poznana Kumer in Vidmar.

+++

"Pregled" NCFEja razbira pičla namigavanja po časopisju, da bi vardar sko in ljubljansko dolino zavezniki branili z grško oz. italijansko vojsko

PRED NOVO "ZAJEDNICO"?

London, 10. decembra. Naš dopisnik poroča.

Sredi avgusta je umrl v Londonu inž. Miloš Bobić, član Jugosl. narodnega odbora in član Glavnega odbora srbske Narodne radikalne stranke. V emigraciji je bil stvarno smatran kot šef srbskih radikalov. Poletni je prevzel to mesto g. Krsta Miletić, ki je pred kratkim preminul. Ker pa je že dolgo bolehal, je prenesel svojo funkcijo na b. glavnega tajnika te stranke g. Stevana Trivunca, b. odvetnika iz Skoplja, ki živi zdaj v Parizu. Ta je na podlagi Miletićevega pooblastila, ki je bilo objavljeno radikalom v emigraciji in zastopnikom drugih strank, začel obnavljati strankino organizacijo in je imel namen poživiti strankino delo. V načrtu je tudi izdaja vestnika.

Po Miletićevi smrti pa se je pojavil na pozornici - g. Dragiša Cvetković. Sklepajoč, da je tako prišla njegova ura, je takoj, ko je zvedel za smrt šefa srbskih radikalov, izdal okrožnico na radikalne prvake, v kateri nekako osporava vodstvo g. Trivunca, sam pa se postavlja na indirektnen način cv vlogo šefa Narodne radikalne stranke. Okrožnico je sopolpisal dr. Časlav Nikitović, "bivši minister".

Iz običajno dobro informiranih krogov zvem, da radikali že dolgo niso smatrali g. Cvetkovića za "svojega". Ko je bil on šef Jugoslovanske Radikalne Zajednice, je Narodna radikalna stranka bila v opoziciji do nje. Ko je kasneje g. Cvetković formalno razpustil JRZ in se spet začel približevati Narodni radikalni stranki, so ga radikali sprejeli z rezervo. Bil so sicer za to, da se sprejme za člana stranke, toda odločno so nasprotovali misli, da bi zavzemal kakšno vodilno mesto, ker da je preveč kompromitiran. Dokler je bil pok. Miletić še živ, je bil g. Cvetković loja len tako do g. Miletića kot do g. Trivunca.

Ni pa jasno, zakaj je Cvetkovićevo okrožnico podpisal tudi dr. Nikitović. Trdijo, da je bil do 1928. komunist, nato je sodeloval s šestojanuarsko diktaturo, kandidiral na B. Jevtićevo listi kot narodni poslanec. Ko pa je 26. marca prišlo do krize v Cvetkovićevo vladi, ko sta iz nje izstopila dva ministra, je g. Cvetković - za šest ur - izpraznjeno eno mesto izpolnil z dr. Nikitovićem. Ni znano, da bi on bil kdaj radikal.

V Londonu so srbski politični prvaki mnenja, da je g. Cvetković zadnje leto toliko pisaril o 25. in 27. marcu samo zato, da bi se rehabilitiral in si zagotovil bodočo karijero. Kajti "pranje" pakta s Hitlerjem ni bil njegov zadnji cilj. Zaključujejo, da je mož gledal še naprej. To daje slutiti tudi izjava gg. dr. Mačka in dr. Kreka v obrambo kneza Pavla. Obe izjavi je g. Cvetković uvodoma natisnil v svoji drugi brošuri o marčnih dogodkih. Ob pomanjkanju izgladov na sporazum s-h-s političnih prvakov, je verjetno g. Cvetković računal, da bi on mogel pri tem odigrati odločilno vlogo - kot jo je v predvojni Jugoslaviji. Sklepam tudi, da g. Cvetković ni baš nesimpatičen dr. Mačku, saj sta vendar sporazumno ustanovila Banovino Hrvatsko. Kot tretji partner v tej "novi JRZ" bi mogel biti g. dr. Krek. Seveda morejo biti to zaenkrat šele računi g. Cvetkovića. Po pripovedovanju prišleca iz Pariza vidim, da je g. Cvetković že začel delovati v tej smeri. Zbližanje med g. Cvetkovićem in g. Mišetićem, dr. Mačkovim zaupnikom v Parizu, ni nobena tajnost. Ni pa še znano, za koga od Slovencev se bo odločil g. Cvetković. In na kakšen odziv bo naletel. Isti vir mi namreč izjavlja, da takojšnja ustanovitev Cvetkovićevega političnega odbora ni še verjetna, ampak da bo poskušal prej z delom manj političnega značaja.

"RAZPUŠČENA SLS"

Zadnjič smo priobčili vsebino okrožnice g. dr. Kreka, v kateri dokazuje da je SLS po letu 1929 še naprej delala in živel kot SLS. Oglejmo si tudi drugo razlago te zadeve:

Dr. Žebotovo mnenje

V članku, ki ga je priobčila Slovenska država (št. 10.) uvodoma g. dr. Žebot imenuje prej omenjeno okrožnico kot dr. Krekov poskus, da utemelji svojo zatrjevano vodstveno kontinuiteto SLS, na katero on (dr. Krek) čividno opira svoje dosedanjo politično izključnost.

SLS je bila uradno razpuščena januarja 1929 in razpust objavljen s pozivom zadnjega načelnika dr. Korošca v Slovincu in Domoljubu.

"Od takrat pa do danes SLS kot demokratična politična organizacija s svojim krščanskim socialnim in slovenskim političnim programom, s svojim tradicionalnim in formalnim imenom, in po konkretnih organizacijskih in poslovnih določilih veljavnega statuta - ni bila obnovljena".

Dr. Žebot priznava, da je SLS po svojem razpustu in "statutarno-organizacijskem razkroju še živela izvestno podtalno življenje... Toda SLS organizacije, v njenem statutarno-demokratičnem ustroju in pomenu ni več bilo, ker se od 1929 naprej ni več obnavljala v statutarno-demokratičnem smislu."

Ustanovitev JRZ ni mogla pomeniti nadaljevanja SLS niti ne njene obnove, ker je kontinuiteta SLS bila že prekinjena in ker se je JRZ bistveno razlikovala tako po neslovenskem imenu, programu in drugačnih statutih. "Preprosta resnica je, da so bivši pristaši SLS... videli v JRZ zgolj začasni izhod za silo, zgolj prehodno taktično 'manjše zlo' in še to je bilo pogojeno zgolj v izrednem osebnem zaupanju dr. Korošcu". Dr. Žebot nato spominja na splošno razočaranje, ko Slovenci niso dobili avtonomije, da si so bili v JRZ, medtem ko so Hrvati dosegli svojo hrv. banovino. - Po dr. Koroščevi smrti je zaupanje bilo prenešeno na osebo dr. Kulovca. Toda imenska, programska in statutarna razlika med nekdanjo SLS in obstoječo JRZ je ostala.

Vendar, nadaljuje dr. Žebot, je g. dr. Krek včasih jemal JRZ za več kot zgolj začasno taktiko in prehodno zlo, saj je "postal vsedržavni propagandni šef JRZ ter ideolog njenega unitarnega sindikata Jugorasa in uniformirane Mlade JRZ". Kdo od starih borcev in delavcev SLS bi mogel pristati, da sta ta dva izrastka JRZ del nadaljevanja SLS ali vsaj prehodna taktika?

Dr. Žebotovi zaključki:

- funkcionalna zveza z nekdanjo SLS more izhajati le iz dobe, ko je SLS še delovala v skladu s svojim demokratičnim statutom;
- takšne zveze v emigraciji ni v pogledu Načelstva SLS. Dr. Žebot misli da so vsi člani Načelstva, ki jih je izvolil poslednji po statutih določeni Zbor zaupnikov, pomrli;
- če pa kak tako izvoljeni član Načelstva še kje živi, pa je njegova izvoljena funkcija pravno in stvarno že iztekla, poleg tega, da ni več Načelstva SLS kot kolektivnega organa. Tak b. član načelstva bi mogel ev. še imeti gotovo moralno politično avtoriteto;
- vsa od dr. Kreka v okrožnici naznačena pooblastila in imenovanja ni majo zato pravne osnove in veljave;
- ako naj bo g. dr. Krek predstavnik skupnih slov. političnih prizadevanj in ustanov v emigraciji, more to biti na osnovi odgovarjajočega dejanskega sporazuma vseh zadevnih dejansko obstoječih političnih skupin. Tak sporazum je v pogledu sil, ki se prištevajo k tradicijam SLS bil dosežen 1944 s Slovenskim ljudskim blokom, ki pa so ga dr. Krekovi prijatelji kasneje na svojo pest zapustili. Isti prijatelji so razbili tudi sodelovanje v Rimu poleti 1945.

Pojasnilo dr. Ježe

Trst, 3. decembra. Dopisnik poroča.

Tu je bilo objavljeno "Odprto pismo", ki ga je izdal g. dr. Janko Jež, sedanjí urednik Demokracije. "Pismo" je izšlo v zvezi z nekimi navedbami nedavno izišlega zbornika "Tabor 1951". Večji del pisma je posvečen dr. Ježevemu članstvu v rimskem "Akcijskem odboru za suv. in neodv. slov. državo", v katerem je dr. Jež zastopal Slovensko napredno skupnost. Ob vstopu v odbor sta se dr. Jež in dr. Žebot sporazumela:

"Ciril Žebot je na moje zahtevo pojasnil, da prizadevanje katoliške skupine za samostojno in neodvisno slov. državo ne izključuje jugoslovanske skupnosti. Jaz pa sem v imenu naprednih Slovencev spopolnil Žebotovo pojasnilo z izjavo, da jugoslovanska skupnost ne izključuje slovenske suverenosti." Ta akcijski odbor, pod predsedstvom b. nar. poslanca g. Špindlerja se je razšel 1947. V novi odbor, kasneje ustanovljen v USA, pa dr. Jež ni bil več povabljen. Zdaj trdi, da je novi odbor v nasprotju z načeli, na katerih je bil osnovan prvotni, rimski. V novem odboru tudi ni g. Špindlerja. Častni predsednik je č. g. p. Zakrajšek, predsednik dr. Žebot, poslevođeči predsednik pa dr. Ludvik Leskovar.

J A V N O M N E N J E

Katoliška skupnost.-G.urednik!..Le notranja ureditev daje vrednost zu nanjemu delu.Koliko je takih kleri kalcev in liberalcev: enim ni nikdar na zunaj dovolj povdarjeno in opredeljeno katolištvo, a sami po teh načelih ne živijo.Drugi pa zopet prav nič katoliško in kršćan = sko ne čutijo,pa se vendar tako ra di proglašajo za dosledne kristja = ne in še rajši o kršćanstvu razpra vljajo in ga učijo. Koliko je laž = nega! Pač popolni nismo nikdar in le preradi iščemo napake prej pri drugih kot pri sebi.Je pa ljubezen težka; a zapisano je,da ljubi svo = jega Boga nad vse,svojega bližnje = ga pa kakor samega sebe. V tem je vsa demokratičnost.V tem ni nič oz kega,marveč brezmejna podlaga in možnost osebnega in svetovnega iz = popolnjevanja.V tem je edino vsa bodočnost.In v tem je moj "klerika lizem". V.P.

O preteklih dneh.- G.urednik! Kdo ima zdaj prav? Dr.Krek ali gg.Jova novič-Banjanin-Jevtić? G.dr.Krek je trdil eno, trojica ga demantira.Bo g.dr.Krek tudi zdaj molčal na to,a li pa bo z dokazi zavrnil trojno iz javo v "Poruki"(gl.KT 82)? Na tak = šen demanti srbske trojice pričaku jemo slovenski odgovor. Dati ga mo re samo g.dr.Krek.Če bo molčal, bo molk v tem primeru le preveč zgovo ren. T.K.

Srbi in Trst.- G.urednik! Veseli me da je KT št.81 posvetil vprašanju Trsta posebno pašnjo.Toda mislim,da bi bilo treba ta problem obravnava ti ne samo z ozirom na tekoče do = godke,ampak mu je treba dati zna = čaj globljega in obšega pomena.So = dim,da bi izčrpna razprava,posveče na tako zgodovinskemu kot ekonoms = kemu pomenu Trsta,tj.pravilni reši tvi tega vprašanja,bila toplo po = zdravljena... Pozornost je treba

CVETKE IZ DOMAČEGA LOGA

"Kakor se dostikrat omenja ime gen Eisenhowerja,da bo predsedniškikan didat republ.stranke,paje ta,se nam zdi,bosa.

Teško,da bi naša demokratična de = žela postavila vojaka za predsedni ka ter tako postala vojaška država. Nakl -Bi bilo tudi vseeno,če bi vo lili Eisenhowerja ali Trumana,kajti Eis.ne bi storil ničesar proti svo jemu nekdanjemu poveljniku,naj bo to politično ali drugače." Ameriš = ka Demovina,12.okt.1951.

posvetititudi povsem ekonomskim problemom,saj se to vrašanja,oko li katerih nastajajo danes novvi, drugi problemi.. To bi zanimalo tu di pripadnike drugih jugoslovan = skih narodov,ne samo Slovence. Da bomo demokratični begunci iz Jugo slavije mogli sodelovati,se mora = mo medseboj poznati in globoko ra zumeti upravišene narodne težnje posameznih naših narodov.

Sovinizem ni bil nikoli upravi = šen,to so Slovenci vedno povdarja li. A.Bogdanović

IZ ČASOPISOV:

-Goriški Katoliški glas in tršaš = ka Demokracija se spominjata dvaj setletnice smrti slovenskega go = riškega nadškofa dr.Franca Sedeja V letu 1931 razrešen in upokojen, ni mogel preboleti udarca in je 28.nov.1931 zatisnil svoje oči za vedno. Njegovega naslednika msgr. Sirottija je Il Corriere Istriano pozdravil:"Dežela pričakuje od njega,da obnovi rimsko Cerkev v goriški nadškofiji,katero je Se = dej pobalkanil".

-Slobodna Tribuna,glasilo republi kancev v Parizu,zelo obširno in pregledno razpravlja v novembrski številki o tršaškem problemu.Za = vzema se za obstoj STOja v seda = njih neurejenih razmerah. - V fran coskem prevodu priobča izjavo Slo venske Pravde v isti zadevi.

-Koroški Naš tednik primerja raz = mere v Jugoslaviji,kjer že 20 učen cev lahko dobi svojo nemško ljud = sko šolo, z razmerami na Koroškem kjer oblasti ne podpirajo niti dvo jezičnih šol.V Subotici imajo nem ško učiteljišče,na Koroškem ga Slo venci nimajo!

Za Socialni sklad je Neimenovani podaril 10 dolarjev. Isti je daroval za tiskovni sklad Klica Triglava 10 dolarjev. Iskrena hvala!

NAROČITE SE NA NEODVISNO TRŠAŠKO REVIJO - "STVARNOST".Letno naroč = nino 18 šilingov pošljete lahko g Saši Jermanu,Derby Rd.Industr.Ho = stel,Eastwood,Notts.

NAROČNINA za KLIC TRIGLAVA: letno 24/-,četrtletno 6/-;za inozemstvo odgovarjajoča vsota s posebnim do plačilom za letalsko dostavo.- KT 53,Bucks Hill,Chapel End,Nuneaton Warwickshire,Gr.Britain